

ZGODNJA

DANICA.

KATOLIŠK CERKVEN LIST.

•Danica• izhaja vsak petek na celi poli in veljá po pošti za celo leto 7 kron, za pol leta 3 krone 50 vinarjev, za četrt leta 2 kroni. V tiskarni sprejemana za celo leto 6 kron, za 1/2 leta 3 krone, za 1/4 leta 1 krono 50 vin., ako bi bil petek praznik, izide »Danica« dan poprej.

Tečaj LIII.

V Ljubljani, 5. novembra 1900.

List 44.

Dies irae, dies illa. — Dan bo gneva.

(Ozirom na glagolski prevod)

Dan bo gněva, dan věkávi,
Živa iskra věk razdávi,
To s Sibiloj Dávid pravi.

Grozna groza svět obide,
Kedar ostrí sodec pride,
Ki na vse na tanko vnide.

Čudno troblja v svět razvene,
Grobe mrtvim vsem odklene,
In pred sodbo jih požene.

Smrt, prirodu strah preplavi:
Stvor se znova vsak pojavi,
In na sodbo se odpravi.

Knjiga pisna se otvori,
Ki o dělih vseh govori,
Sodba vsem po njej se stvori.

Ko na stolec sodec vzide,
V javnost vsaka tajna pride,
Maščevanju nič ne uide.

Teda grešni kaj porečem,
Komu něki se zatečem,
Ko pravični zatrepečem?

Kralj užasne velikósti,
Ki opráščaš spridenósti,
Spasi mene v smiljenósti.

Spomni, Ježuš se predragi,
Smrtnej kriv sem Tvojej sragi,
Mil mi bodi v dan neblagi.

Truden hodil si za mano,
Za me v smrt si šel udano;
V mojo bodi to obrano.

Pravi sodec od meščenja,
Dar pokloni oproščenja,
Predno pride dan sojenja.

Tu vzdihujem poln slaboče,
Svoje sramim se grdoče,
Ti oprosti moje zloče.

Ki Mariji si odpustil,
Zlobcu blago vest izustil,
Meni nade si prepustil.

Ni dostojna prosba moja,
Vendar upam, da me tvoja
Reši dlan prokletih roja.

Ti me deni med ovčice,
Kozlov varuj me lévice,
V svoj me spravi kraj desnice.

Ko prokolneš vse prognane,
V večni plamen kaznovane,
Zovi mene med odbrane.

Skrušen, togoj oslabeledi,
Prosim Te iz prs globeli:
Srečen konec mi dodeli.

Dan osvane mu brez nade,
Ki iz mirne vstane klade,
Na sodišču pa propade.

Njemu tore Bog! oprosti,
Blagi Ježuš v smiljenosti
Dáruj večne mu blagosti.

Matvej Andrejevič.

Sermo synodalis.

Govor,

s katerim so premilostljivi, prečastiti gospod

dr. Mihael Napotnik,

knezškof lavantinski god sv. Rozalije, dné 4. septembra 1900, pri javni seji tretje škofijske sinode lavantinske v cerkvi Sv. Alojzija v Mariboru pozdravili 207 zbranih častitih sinodalcev. Proizvod izdal Jernej Voh, nadžupnik konjiški.

(Konec).

3. Tretje znamenje sv. Cerkve, s katerim se mora duhovnik strinjati, je vesoljnost ali njeno katolištvo. Dušni pastir, ki res čuti s sv. Cerkvo, deluje katoliško ali vesoljno. Vsako njivo Gospodovo, ki mu jo je izročila božja previdnost po postavnih predstojnikih, obdeluje po vseh močeh. V vseh rečeh se trudi, „opravlja delo evangelista, izpolnjuje svojo službo.“ (II. Tim. 4, 5.) Krščansko vero, ki Bogu daje pravo in vredno čast, pospešuje z vsemi močmi, iz nje prejema dušno trdnost in srčnost ter si izvaja stalna načela za svoje delovanje v kakoršnih koli okoliščinah raznih rečij, časov in oseb. Po nespremenljivih načelih sv. vere presoja vse posemeljske in posvetne stvari.

Duhovnik, ki prav čuti s Cerkvo, se joče, se veseli s sv. Cerkvo, ž njo trpi, ž njo se osrčuje, ž njo deluje in se trudi, da se ona razširja in povišuje po vesoljnem svetu.

Prav očitno spoznava večno resnico, da je sv. Cerkev ustanovljena za vse kraje, za vse čase in za vse ljudi; zato ničesar ne nasprotuje bolj njegovemu duhu, nego ona ločitev, oni separatizem, ki vsakega navezuje le na svoje reči; sovraži strankarstvo ali partikularizem, o katerem piše sv. apostol Pavel Korinčanom: „Ko sem bil prost od vseh, storil sem se sužnjega vsem, da jih več pridobim. Judom sem postal Jud, da pridobim Jude; njim, ki so pod postavo, kakor da bi bil pod postavo, (dasiravno nisem pod postavo), da pridobim one, ki so pod postavo; onim, ki so bili brez postave, kakor da bi bil brez postave, (dasiravno nisem brez postave božje, ampak pod postavo Kristovo), da pridobim one, ki so bili brez postave. Slabim sem postal slab, da pridobim slabe. Vsem sem postal vse, da bi vse izveličal.“ (I. Kor. 9, 19—22).

Častiti sobratje v Gospodu! Po milosti Jezusa Krista bili smo pri sv. Krstu prerajeni, pri mašniškem posvečevanju smo prejeli svečeništvo. Milost pa je nad naravo. Ne dajmo se torej voditi naravi, ampak duhu, kakor se spodobi onim, katere je postavil Bog, da se po njih svet preprodi v duhu, kakor pravi o tem sv. Pavel: „Ko je pa dopadlo njemu, ki me je odločil od telesa moje matere in me poklical po svoji milosti, mi razodet svojega Sina, da bi ga oznanjeval med narodi, nisem se kar več posvetoval z mesom in s krvjo in nisem prišel v Jeruzalem k njim, ki so bili pred menoj apostoli, ampak sem šel v Arabijo.“ (Gal. 1, 15.—17).

Naj zmaga torej tudi v nas milost naravo, in nad občutki mesa naj obhaja zmagoslavje duh Jezusa Krista. Skrbimo, da se v vseh rečeh slavi Bog po Jezusu Kristu, kateremu naj bo čast in gospodstvo na vekov veke.“ (I. Petr. 4, 11.)

4. Četrta lastnost ali znamenje Cerkve, s katero naj čuti njen služabnik, je apostolstvo. Duhovnik, ki v resnici čuti s Cerkvo apostolsko, je poln duha apostolskega; on goreče posnema apostole po poštenosti in svetosti življenja, poln je apostolske gorečnosti in izvršuje apostolska dela; ne vtrudi se, deliti svetih zakramentov, oznanjevati evangelija, spovedovati, bolnikov previdovati, vzgajati mladine; vedno premišluje, kako bi lahko poučil nevedne, kako zavrnil one, ki so se zmotili, kako bi ogrel za nebeške reči mlačne, kako bi spravil s križem sovražnike sv. križa. S sv. Pavlom govori: „Kdo oslabi in bi jaz ne oslabil? Kdo se pohujša, in bi mene to ne peklo?“ (II. Kor. 11, 29.) „Bog me varuj, da bi se hvalil s čim drugim, nego s križem Gospoda našega Jezusa Krista, po katerem je meni svet križan in jaz svetu.“ (Gal. 6, 14.)

Leta 1851. je razsajala strašna kuga na otoku Rè, ki leži na zahodni strani francoske dežele. Duhovniki škofije La Rochelle — vseh skupaj 300 — so bili tisti čas zbrani ob duhovnih vajah v velikem semenišču. Ko pridejo škof v cerkev, nagovorijo zbrane s sledečimi besedami: „Predragi! Vsi veste, kaka nesreča je zadela kos moje škofije. Deseti del vaših sobratov na otoku Rè je že pobrala kolera — ostali pa pešajo in prosijo pomoči. Ker tamkaj preti vsakemu nagla smrt, nečem nikogar siliti, da bi se tjakaj podal; kdor pa hoče radovoljno iti k onim za kolero bolnim, naj vstane!“

In glej, vseh tristo duhovnikov se je vzdignilo. Škof te požrtvovalnosti do srca ganjeni, se niso mogli vzdržati

solz. Kaj ne, da? Vsi tisti duhovniki so bili apostolski pastirji, vedno pripravljene, dati življenje za svoje ovčice.

* * *

Častiti duhovniki! Dosedaj sem vam slikal duhovnika, resnično čutečega s Cerkvo; stavil sem vam ga v izgled, da ga posnemate. „Vtisnite si te besede v vaša srca in v vaše duše!“ (Devt. 11, 18.)

Sicer pa vesel in rad pripoznam, da ste sploh polni duha in mislij sv. Cerkve, da tudi delujete v tem duhu. Vi ljubite lepoto hiše božje in skrbite za to, da so cerkve vaše vredne Najvišjega. Niste štedili truda ne lastnih stroškov, vi ste srca svoje črede vžgali z ljubeznijo do svetišč, in ste — kar bi človek komaj verjel in in si upal pričakovati — dovršili olepšanja svetišč božjih. Pastir in škof naših duš, Jezus Krist, naj bo vam in vašim ovčicam najdobrotljivejši plačnik!

Delujte nadalje z apostolsko gorečnostjo v spovednici, na leci, pri razlaganju krščanskega nauka ali s katehezo v cerkvi kakor v šoli. Ko sem bil na kanoničnih vizitacijah svedok vašega pastirskega delovanja, ko sem videl, da so duhovniki v svoji službi tudi življenje stavili v nevarnost, ko sem poslušal župljane, ki so me rotili, naj jim ne jemljem njihovega dobrega pastirja, poveličeval sem Gospoda in se veselil v Bogu, svojem Izveličarju, poln upanja, da bodo Cerkvi napočili boljše časi in ljubljene domovine lepši dnevi, ter da bodo osramočeni nasprotniki altarja in prestola.

Nadalje se odlikujete po svoji dobrotljivosti, katere sem obilo med vami sam našel, in koje so tudi vaši udani verniki vpričo mene močno hvalili. Slišal sem, da je ta in ta dušni pastir revežem in bolnikom dajal obleke in jih krepčal z jedjo in pijačo, poslano jim iz župnišča. To ravnanje je tako in tudi toliko vredno kot dar one vdove, katera je prinesla zadnji vinar v čast božjo.

Zarad pomanjkanja časa neham nadalje pripovedovati o teh vaših dobrih delih. Hitim, da končam ta svoj govor, katerega sem posvetil srečnemu začetku našega škofijskega shoda ali naše sinode.

Častiti gospodje! Dasiravno je že narastla vrsta let, odkar obdelujemo vinograd Gospodov (jaz sam že delam petindvajset let, drugi pa še mnogo več), vendar smo šele malo storili, in naša naloga je, da dovršimo še večje reči, da še več snopja nabereimo za nebeške žitnice, da

dobimo poslednjič plačilo, katero je pripravil Bog svojim dobrim služabnikom. (Luk. 6, 23.)

Toda glejte! Naše moči so že večinoma oslabele, približala se nam je starost — priča temu je naše lice, ki se je že postaralo in je mnogih gub razorano. To pač potrjuje besedo božjo: „V potu svojega obraza boš jedel kruh“ (Gen. 3, 19), in treba nam je vsak trenotek biti pripravljenim, da damo, kedar pride Gospod, račun od svojega hiševanja. (Luk. 16, 2.) Služba svečenikova nalaga velike dolžnosti, posebuo v naših dneh, zakaj biti moramo luč, postavljena na svečnik (Mat. 4, 15, 16), sol moramo biti, nepokvarjena sol (Mat. 5, 13), imeti moramo ledja prepasana s pasom sv. vere (Luk. 12, 35). Bojevati nam je boje Gospodove, in mi smo prvi borilci: naša prsa nastavljena so prvim puščicam. Tako važne so dolžnosti naše, mi pa smo slabi in vturjeni, želeči si počitka, in sicer večnega počitka, ki nas bode došel, prej morebiti, nego sami mislimo.

Zato pa si prosimo pomoči od Gospoda, ki je naša hrabrost. Pomoči si prosimo od usmiljene, dobrotljive in sladke Device Marije. Varstva si prosimo od sv. Mihaela, nadangelja, kneza nebeške vojske, od sv. Andreja, zaščitnika naši škofiji in od vseh svetnikov in svetnic božjih.

Opiraje se na te trdne stebre, hočemo delati v duhu sv. Cerkve, delati za Boga, delati zaradi Boga. „Rasti hočemo v milosti in v spoznanju Gospoda našega in Izveličarja Jezusa Krista. Njemu bodi čast zdaj in vekomaj. Amen.“ (II. Petr. 3, 18.)

Cerkve in zvonovi v dekaniji Kranj.

(Dalje.)

XIII.

Predoslje.

Slabo uro od Kranja proti severu stoji sredi polja župnijska cerkev sv. Ksista.

Sv. Ksist II. (Sikst). čegar godu se spominjamo 6. avgusta, je kot papež 11 mesecev vladal sv. cerkev. Ker je očitno oznanjeval krščansko vero, obsodi ga cesar Valerijan k smrti. Ko peljejo Ksista na morišče, spremlja ga njegov zvesto-udani dijakon Lavrencij, želeč ž njim umreti. Papež mu veli cerkveno premoženje razdeliti siromakom, da se ga ne polaste neverniki, potem pa tolaži Lavrencija z besedami: „Tri dni — in prideš za menoj,“ kar se je res zgodilo. Ksist je bil obglavljen, dijakon pa pečen na železnem razbeljenem ražnju (258).

Ime župnijskega zavetnika je v naših krajih nepoznano, odtod vprašanje: kako to, da so ga izbrali tukaj za svojega patrona? Predoslje so do 1787 pripadale Preddvoru, obsegajočemu 16 podružnic. Ker so bile že posvečene raznim svetnikom, katere radi častijo kmetje in živino-rejci (n. pr. sv. Martinu na Trsteniku, sv. Štefanu na Suhi, sv. Lavrenciju na Kokrici), izročili so cerkev v Predosljih v varstvo sv. Ksistu, kot najbližjemu sosedu sv. Lavrencija na Kokrici, saj sta bila svetnika — kakor nam pove gorenji životopis — združena v življenju in v smrti. Lahko verujemo, da stoji predosljiška cerkev na svetu, katerega jej je darovala brdska graščina: toda manj verjetno je, da jo je sezidal brdski graščak z imenom Ksist svojemu patronu v čast. O stari cerkvi imamo v škofijskem vizitacijskem zapisniku iz leta 1631 sledeči podatek:

„In ecclesia s. Xisti Papae et Martyris in Predasle reperta sunt tria altaria, et quidem 1. s. Xisti in choro. cui desunt necessaria praeter mappas, crucem et candelabra, 2. altare B. M. V. in cornu evangelii et 3. in cornu epistolae s. Annae dicatum, ut primum necessariis spoliatum praeter mappas. Altare ante fores destruat et lapides supra murum circa ecclesiam ponantur“ (V cerkvi sv. papeža in mučenca Ksista v Predosljih so trije oltarji in sicer prvi sv. Ksista v svetišču. Manjka mu vsega razun prtov, križa in svečnikov. Drugi je oltar Matere božje na evangelijski in tretji sv. Ane na epistolski strani. Prazna sta kakor veliki oltar, nimata niti potrebnih reči razun prtov. Oltar pred vnanjimi vratmi naj se podere in kamenje vloži na zid okoli cerkve).

Pač žalostne razmere, da se moramo čuditi. Skoro bi ne verjeli, ako bi nam ne poročali o tem najbolj zanesljivi zgodovinski viri. Reformacijska doba je namreč zamorila versko življenje in cerkve so stale prazne, kakor so še sedaj luteranski templji.

Iz gorenjega škofijskega odloka spoznamo, da je imela stara predosljiška cerkev oltar pred vhodom, na katerem se je o večjih shodih opravljala sv. maša. V veliki predvorski župniji se poleg Predoselj izrecno omenjajo taki oltarji na Suhi, Trsteniku, na Srednji Beli, na Bregu in v Tupaličah; gotovo so bili tudi drugod. Imenovali so je „altare sub dio“ t. j. pod milim nebom ali „ante fores“ (pred vratmi). Škof Rajnald (1630—1640) je ukazal vse podreti. Za to določbo je imel povoda dovolj, glavni vzroki so bili:

1. Da si je služba božja na prostem v gotovih slučajih opravičena, vendar splošno ni potrebna. Kdor ne more v cerkev, združen je tudi poleg nje duhovno z mašnikom pred oltarjem, vdeležuje se torej sv. daritve prav tako kakor tisti, ki je v cerkvi.

2. Gledé tega, da je vsled posvečenja notranji cerkveni prostor odločen za službo božjo in ne zunanj, naj se vrši bogoslužje v cerkvi in ne zunaj nje.

3. Ob neugodnem vremenu se med opravljanjem sv. maše lahko pripeti kaka nezgoda, zlasti ob dežju in vetru.

4. Ker so bili oltarji že itak vsi zanemarjeni, boljše je pač, da jih je manj, potem so vsaj le-ti snažni in oskrbljeni s potrebno opravo.

Predoslje so se ločile od Preddvora l. 1787 ter postale takoj samostojna župnija (ne lokalija) s podružnicami: Britof, Kokrica in Suha. Vladalo jo je do sedaj samo 6 župnikov, katere omenjamo tu v zaporedni vrsti:

1. Josip Arhangel Mihael Peric 1787—1806. Ko je bil odpravljen kapucinski samostan v Kranju (1786), postane njega gvardijan Peric prvi župnik v Predosljih. Začetkoma je stanoval v brdski graščini in nekaj časa v leseni mežnariji; od tu se preseli v novo župnišče, slednjič pa v večnost 16. marcija 1806.

2. Tomo Cudrman 1806—1824. Velik, postaven mož, rojen pri Županu v Britofu, se je kot domačin zavzel s posebno vnemo za zidanje nove cerkve, katero je zgradil 1824 in kmalu na to umrl 29. nov. 1824.

3. Ivan Jarnovič 1825—1834. Prišel je iz Dobrépolj ter bil ljudstvu nepriljubljen. O priliki je izustil neprevidno trditev: „Dokler sem jaz v župniji, ne bo nikdar pobila toča“. K sreči se je slučajno izpolnilo njegovo prorokovanje. Dovršivši notranjo opravo v cerkvi se je kot izurjen pravdar pogumno boril za župnijska posestva in srečno zmagal svoje nasprotnike.

4. Leopold Janežič 1834—1855, bivši dekan v Stari Loki, umrl 24. majnika 1855, star 66 let.

5. Matej Ravnikar 1855—1864 s pisateljskim imenom „Poženčan“ — rojen namreč v vasi „Poženek“, crkljanske župnije. Preložil je v slovenščino proroka Izaijo in Jeremijo, priobčeval v „Novicah“ razne spise in tudi pesnice, deloval za Wolfov „nemško-slovenski slovar“ i dr., umrl vsled jetike 14. febr. 1864.

6. Josip Kerčon 1864 do sedaj. Za čast božjo goreči gospod je popolno prenovil vso cerkev in njene podružnice, spisal nekaj nabožnih knjig, bil imenovan duh. svetnikom ter obhajal 1896 zlato mašo.

Ko so podrli staro, začeli so zidati meseca septembra 1822 na njenem mestu novo cerkev. Vže prvo leto se je vzdigovala en seženj nad temeljem, 1823 je bila spravljen pod streho, 1824 dovršeni oboki, 1825 stari zvonik povikšan, cerkev ometana in pobeljena, 1826 oskrb-

ljena za silo z notranjo opravo. Kamenje so dobivali iz Matijakovega kamenoloma v Orehovlju, deloma tudi iz vode Kokre, apno žgali doma in kupovali drugod. Stavba ima trdno podlago, ker sloni zid na hrastovih brunih. Župnik Tomo Cudrman, ves vnet za zidanje, je v velikih denarnih stiskah pobiral v Kranju od hiše do hiše milodarov. Najbolj ga je podpiral Ivan Žibr, po domače Bajdov Anže, cerkveni ključar v Predosljih h. št. 54. Anže je bil samec in poštenjak od nog do glave. Vsak dan navzoč pri zidanju in nadzorjuč delalce, je imel mnogo potov, da je vredil vse potrebno († 1846). Izmed dobrotnikov, ki so prispevali z večjimi in manjšimi svotami, omenjamo posestnika Ivana Kralj s Kokrice hišna št. 11, ki je dal 300 gld. Brdski graščak Karol Zois baron Edelstein je bil zoper zidavo, trdeč vedno, da ljudstvo ne bo nikdar zmagalo take zgradbe. Uvidel je pozneje, ko so jo spravili že pod streho, da je sodil napačno ter ni mogel več odklanjati podpore. Prav tako je tudi verski zaklad podelil šele sedaj 2000 gld.

Kvaterno nedeljo 24. sept. 1726 je posvetil knežskof Anton Alojzij Wolf novo hišo božjo in ž njo vred vse oltarje*). Znotraj ima 35.55 m dolžine, pa 12.32 m širjave, skozi visoka okna jej dohaja dovolj svetlobe. Sedanji veliki oltar je izgotovil iz umetnega marmorja t. j. angleškega cementa kameniški kipar Matija Ozbič za 2000 gld. (1868), sliko sv. Ksista, delo ces. svetnika profesorja Ivana Franke, pa podaril baron Anton Zois. Mramornato obhajilno mizo, ki loči svetišče od ladije, je lično izklesal kamenosek Fr. Vodnik Podutikom leta 1876. Prijetnega vtisa so slike, ki krasé stene in obok svetišča. Izvédla je je (1894) spretna roka Matije Bradaška, slikarja v Kranju. Poleg tega so bili nedavno (1896) prenovljeni vsi štirji stranski oltarji, v katerih časté Mater božjo, sv. Ano, sv. Ivana Krstnika in sv. Josipa. Slednjič ne smemo pozabiti spomenika, ki so ga postavili cerkvenemu zgraditelju župniku Tomu Cudrman. To je kamenita plošča na zunanji steni svetišča z napisom: **THOMAS ZUDERMANN, OLIM OVIUM, DEIN ANIMARUM LOCI PASTOR, HOC TEMPLUM ANNO MDCCCXXIV. A FUNDAMENTIS EREXIT ET VIX PERACTO LABORE AD REQUIEM DECUBUIT AETERNAM.**

*) Župljani so prosili, da bi bila nova cerkev posvečena sv. Ani, toda škof jim ni mogel izpolniti te želje. Da-si pozna narod sv. Ano bolj kot sv. Ksista, obdržal je vendar sv. Ksist svojo dosedanjo veljavo, ker si je, vže več stoletij v Predosljih stolujoč, gotovo pridobil tukaj »domovinsko pravico«.

(Tomo Cuderman, nekedaj tu ovcam, potem dušam pastir, je leta 1824 iz dna postavil to cerkev ter se po komaj dovršenem delu vlegel k večnemu počitku).

V stolpu visijo štirje zvonovi s premerom 142:112:101:72 cm Glasovi so jim cis—e—g—cis (zmanjšani trizvok na prebajalnem tonu sedme stopinje).

Veliki zvon s podobami: Križ, Marijino čisto spočetje, sv. Ksist. Teža 2665 funtov, močan glas. dober odmev. Zvonar Anton Samassa 1856

Drugi je iz 18. stoletja, vlit v zvonarni Iv. Jak. Samassovi 1792. Sv. Trojica, Krist na križu, Marija z Jezusom v naročju.

Tretji s težo 949 funtov, onega zvonarja in onega leta (1856) kakor veliki. Križ, sv. Josip, sv. Florijan.

Četrta je novejši zvon, oktava velikega. Križ, Odrešenik sveta s križem v roki, Marija brezmadežna. Iz livarne Albert Samassove 1885, 203 kg.

V malih linah se oglasi večkrat navček, ki poje župljanom zadnjo pesem pri odhodu v večnost. Premer mu je 30 cm, teža 12 kg. glas hēs. Albert Samassa 1885.

Župnik Josip Lavtižar.

(Dalje prihodnjič.)

Zapuščenim dušam v vicah.

Gospod, nimam človeka (Iv. 5. 7).

Kako je moralo užaliti usmiljeno srce Jezusovo, ko mu v Betzajdi zapuščeni 38letni bolnik potoži, da nima človeka, da bi ga ob času pljivkanja vode položil v kopelj. Zasmili se mu in čakajočemu pljivkanja ovčje kopeli izgovori čudotvorne besede: „Vstani in hodi!“

Kakor je ta bolnik tožil Jezusu, tako morejo tudi verne duše v vicah navezane le na dejansko pomoč svojih živečih bratov v Kristu, popolnoma pozabljene žalibog prepogosto bridko tožiti, da nimajo človeka, ki bi jim podal požirka vode iz bistrega studenca milostij, ki nam ga je odprl na sv. križu Krist. Nimajo ga, ki bi jih položil v hladno kopelj sv. rešnje krvi, ki pljivka vsak dan pri daritvi sv. maše.

Sv. cerkev pa, dobra mati, vredna hčerka svojega nebeškega očeta, zvesta nevesta nebeškega svojega ženina, Jezusa Krista, ne pozabi svojih otrok tudi ne po njihovi smrti. Ona čuje mile tožbe zapuščenih duš, užalijo jo zdihujoči otroci in skuša jim pomagati. Vse leto se jih spominja v vseh svojih molitvah; jedenkrat v letu pa opominja z resnimi besedami tudi nas, naj mislimo svojih bližnjih sorodnikov, ki se zaupno na vas pozivljejo: „Usmilite se nas, vi prijatelji!“ in ne pozabimo onih ubogih, ki nimajo nikogar, da bi jim lajšal trpljenje in kateri bridko tožijo z evangelijskim-bolnikom: „Gospod, nimam človeka“ ki bi se me usmilil, nimam ga, ki bi zame le jedenkrat zdihnil k Bogu in prosil za moje rešenje. Tako nas opominja sv. cerkev in temu opominju se pridružujejo verne duše, ki k nam zupajoči kličejo: „Poslušaj cerkev in moli za nas!“

Ne smemo zapuščenim dušam odreči pomoči. Pomagati jim moramo; a tudi moremo. Sv. cerkev

nam navaja raznovrstna predstva, s katerimi zamoremo zapuščene duše iz vic rešiti, rešiti iz kraja neznoznega trpljenja. Ogenj čistilišča je močnejši nego vse muke, ki se na svetu misliti ali občutiti dajo; med trpljenjem v vicah in peklju ni drugega razločka nego ta, da je trpljenje v peklju večno, v vicah pa ne.

Kako hvaležne nam bodo zapuščene duše, ki že leta in leta koprniijo po rešenju iz groznih muk, a si same ne morejo pomagati, živi pa smo jih pozabili. Kako mogočne priprošnike dobimo pri Bogu mi s tem, da rešujemo take duše iz ognja čistilišča. Tudi nas bo morebiti zadela jednaka usoda, tudi mi bodemo zastonj zdihovali po pomoči od živečih bratov; a ti nas bodo pozabili, kakor hitro nas prejme hladni grob. Ti nas bodo pozabili, a ne bodo nas pozabile one duše, ki smo jim odprli vrata nebeška.

„Gospod, nimam človeka!“ ta tožba se bo tudi pri nas slišala iz kraja trpljenja, a imeli bodemo mogočnejše srednike pri Bogu, dobre duše, ki se nam bodo hvaležne kazale za našo pomoč.

Spominjajmo se torej goreče, pozabljenih duš v vicah!

L. P.

Nekaj o vernih dušah.

Zuani škof Orleanski Feliks Dupanloup se je nekoč vozil na parniku iz Marseille v Civitavechio. Mej potniki je bila tudi črno oblečena plemenita angleška gospa. Ta stopi na krovu pred škofa ter mu pravi: „Monsignor, moj nedavno umrli mož je bil gentleman, pravi poštenjak, pobožen kristijan, ljubezniv do mene in otrok, usmiljen do revežev. Bil pa je precej jezi vdan. Jaz si ne morem misliti, — srce in pamet temu nasprotujeta — da bi ga bil toli usmiljeni Bog zavoljo te slabosti za vedno iz nebes izključil. In vendar Bog je neskončno svet in pravičen in izrecno se bere v sv. pismu: Nič nečistega ne more iti v nebeško kraljestvo. Ali res ne morem zdaj nič storiti na korist možu, ki je v življenju toliko zame žrtvoval? — Naša kraljica Elizabeta je vso preteklost in stare običaje vrgla med staro šaro, ona pa je tudi ugonobila najblažjo človeško potrebo, čuvstvo zveste hvaležnosti. Saj nam je sledeč Lutra in Kalvina vzela katoliški nauk o vicah, to je nauk, ki se ga še kralj Henrik VIII. ni dotaknil. Monsignor, ako mi morete dokazati katoliški nauk o vicah — z besedami sv. pisma, potem še danes postanem katoličanka.“

Škof je na to tej gospej dokazal, kako temeljni nauk in njega uporaba v sveti katoliški cerkvi glede naših blagih pokojnikov na sv. pismu nove in tudi stare zaveze.

Po dani besedi je bila gospa katoličanka še ta dan.

Po izgledu te res po rojstvu in mišljenju plemenite gospe se je v sedanji dobi veliko Angličanov spreobrnilo h katoliški cerkvi, da bi angleška kolonijalna politika ne imela zares kramarskega lica, bil bi pač ugled Angležev pred svetom večji kakor je sedaj in veliko več ljudij bi prestopilo h katoliški cerkvi.) Veliko se moli za spreobrnenje Angležev. Vspah in sad ne bo izostal.

Župnik Alojzij Kummer.

Na grobéh.

Da tu! ob grobu ljubljenege očeta se je poslavljal pred desetimi leti od skrbne mamice.

Kolikokrat mu je dejala:

„Bodi priden, moli rad, ne zabi niti Boga, niti mene, svoje matere“.

In kako svečano ji je obljubil pred odhodom v tujino, da se hoče vesti po njenih naukih, da hoče oostati pobožen, pošten.

Pred desetimi leti!

Da, tedaj je bil veren, nedolžen in pošten mladenič.

Obljuba, katero je dal materi ob očetovem grobu, mu je bila sveta, in v srcu je trdno sklenil, da jo hoče vedno spolnovati.

Kako živo mu stopa danes v spominj oni trenotek, ko je zadnjič objel drago mamico ter potem upolnlim srcem odšel v svet — v daljni njemu tedaj neznan svet.

Pred desetimi leti!

In koliko se je spremenilo v teku teh desetih let! Kakor nekedaj stoji tudi danes ob grobu očetovem, toda — sam. Poleg očetove pa se dviga druga, jedva zasuta gomila, pod katero mirno spava — njegova mati.

Kako jasno se spominja obljube, katero je dal materi ob očetovem grobu.

Pred desetimi leti!

In kako je izpolnoval to dano obljubo? V tujem svetu prepuščen sam sebi, zašel je kmalu med slabe, razuzdane tovrstne. Pozabil je na dom in obljube dano materi; pozabil je vere in — Boga. Pogrezal se je vedno globokeje v blato razuzdanosti, udušil je že davno spominj na presrečno dobo detinstva in na opominje skrbne matere in živel je, kakor zamore živeti le stvar, ki ne pozna ne vere ne Boga.

Kar mu kakor blisek iz jasnega pride poročilo o materini smrti. V njegovem za vse dobro neobčutljivem srcu je pa še tlela iskra ljubezni do matere. In poročilo o njeni smrti je zdramilo nesrečnega sina iz duševnega spanja. Vest, katero je vedno skušal udušiti, očitala mu je glasno materi dane obljube, katere ni nikdar izpolnil.

In danes stoji ob njenem grobu. Zdi se mu kakor da čuje iz groba očitajoči materin glas:

Sin moj! si li tako izpolnil obljubo, katero si mi dal tu na tem mestu?

Pred desetimi leti!

In kakor da ga sili nevidna moč, padel je nesrečni sin na kolena pred gomile starišev in iz dna skesanega srca mu je prikopala goreča prošnja:

„Oče! mati! odpustita! Odpustita mi in s prosita mi odpuščanja pri Bogu.“

In glavo sklonivši na materin grob je ihtel nesrečni sin dolgo — dolgo — — — —

Na nebu so že blestele zvezdice, ko se je dvignil z materinega groba.

„Oče! mati! odpustita!“

Nad njegovo glavo je šepetal hladni večerni veter po cipresnih vejah, in njemu se je zdelo kakor da čuje materin glas: Sin moj! odpuščeno ti

je, pojdi in izpolni obljubo, katero si mi dal ob očetovem grobu: pred desetimi leti!
Gorica — Marica Cebinova.

I. Bratovske zadeve

molitvenega apostoljstva

Nameni za mesec oktober 1900.

(Spis potrdili in blagoslovili sv. Oče.)

a) Glavni namen:

Sprava za grehe.

Morebiti ni nobena izmed slik, ki nam predočujejo zadnjo večerjo ginjlivejša nego tista, ki nam kaže Gospoda sedečega z enajsterimi pri mizi, stol pred Njim je pa prazen. Izdajalec je ravnokar odšel; njegov stol leži prevrnjen na tleh; skrivnostni krog dvanajsterice je porušen in prerezan. Neizrekljiva žalost je na Odrešenikovem obličju, ko zre na prazno mesto. Toda, kakor bi Mu hotel zadostiti za izdajstvo odpadlega apostola, privil se je učenec, ki je počival na prsih Njegovih, tesneje k Gospodu. Zre v božanski obraz svojega ljubljenega mojstra, in ogenj ljubezni žari iz njegovih očij — spravna ljubezen.

Toda kar je napolnjevalo srce Odrešenikovo pri tej priliki z neizrekljivo bolečino, ni bila misel na Juda in njegovo črno zločinstvo. Zrl je preko male okrožajoče ga četice tja v daljni svet in daljne čase. zadnje večerje v veliko svetovno stavbo Njegove Cerkve; mesto apostolov je videl tudi vse narode, ki naj bi se ji v teku stoletij pridružili, ali ki bi bili vsaj vanjo poklicani, in videl je, da ne bode nikdar konec nezvestobe napram Njemu; nezvestoba vsake vrste, brez mere in števila, nezvestoba zlasti proti Pred Njegovim pogledom se je razširjala dvorana onemu najsvetejšemu zakramentu, katerega je ravnokar postavil v večni spominj svoje ljubezni. — Pa tudi mesto svojega ljubljence je videl zasedeno za vse čase. Vedno bodo živele duše, ki skušajo nehvaležnost in malomarnost, žalitve in onečaščenje drugih s svojo ljubeznijo in udanostjo poravnati in nadomestiti. Kadar se začne pri mnogih ljubezen ohlajati, kadar počne rasti vsepovsod nevera, tedaj se bodo združili tisoči in tisoči, da delajo s sveto gorečo ljubeznijo spravo za grehe — vsi tisti, ki gojé pobožnost do Srca Jezusovega. Kajti sprava za grehe družih je glavni smoter češčenja božjega Srca, katerega želi Odrešenik in ki ga Cerkev priporoča.

Ko je pokazal nekoč Gospod blaženi Margareti Mariji svoje v ljubezni goreče, prebodeno Srce, tožil je žalostno radi nehvaležnosti človeške. „Res je, moja hči,“ je rekel, „moja ljubezen me je silila, da žrtvujem za ljudi vse, ne da bi me zato tudi ljudje ljubili. Zato hočem da vsaj ti zadostiš po zasluženju mojega Srca za njihovo nehvaležnost.“ Isto zahteva Odrešenik od vseh častilcev svojega Srca. V ta namen bi se moral v prvi vrsti ustanoviti praznik Srca Jezusovega, in za vse, ki bi na ta način proslavili ta dan, je izrekel najlepše in najginjlivejše obljube.

Toda, kako je mogoče, da morajo človeški grehi razžaliti božje Srce, koje vendar poveščano v nebesih? Ali ni neskončno srečno, in ako je, kako moremo potem reči, da je naša zloba more raniti in okrvaviti? — Gotovo je, da žalost in bol ne razjeda več božjega Srca,

odkar je bilo na križu prebodeno. Ako je bilo v minljivem življenju morje trpljenja, sedaj je morje radosti in sicer v toliki meri, da morejo vsi blaženi v nebesih vso dolgo večnost iz njega zajemati, ne da bi je kedaj izcrpili. Navzlic temu je pa le prerresnično, da so tudi grehi, ki se gode še-le sedaj, torej naši grehi povzročail mu prave in resnične belečine. Kajti trpi se radi krivice tedaj, ko se jo spozna. Mislimo si n. pr. slučaj, da bi izvedela oče in mati povsem zanesljivo, kako bode njun sin ali njuna hčer, katero goreče ljubita, o nekem čisto gotovem času storila pregreho, ki bode na sramoto vsi rodbini. Ta gotovost napravi na srce starišev tak utis, da ga ne morejo prenesti. Oče ali mati umrje strtega srca. Po preteku jednega leta zakrivi sin ali hči resnično ono pregreho, katero so stariši vedeli že v naprej. Kdo ne bode rekel, ko to izve, da je otrok morilec svojih starišev in da je njegov zločin kriv njihove smrti, čeprav ga je storil še le po očetovi smrti? Odrešenik pa je od prvega trenutka svojega zemskega življenja gledal ne le vse grehe v preteklosti temveč tudi vse prihodnje pregrehe. Ležale so kakor moreče breme na Njem, kakor trnjevi venec okoli Njegovega srca. Spoznal pa je Izveličar tudi vse naše napore, da delamo spravo za grehe, in to je bilo blažilno za Njegove rane in mel v kelih Njegovega trpljenja.

Sploh pa ne ranimo presvetega Srca le zato, ker so mu naši grehi že pred davnim časom povzročili bolešt, ampak tudi za to, ker se to zopet ponavlja, kolikor je od nas zavisno. Pripoveduje se, da je nekoč napadel zavratni morilec nekega kneza in ga smrtno ranil. Ko je ležal knez na smrtni postelji, pride k njemu njegov kralj, da bi mu storil še zadnjo uslugo, če mogoče. Ko zasliši knez željo svojega kralja, mu reče: „Gospod, prosim samo jedne stvari: prizanesite mojemu morilcu!“ Kralja je ganila želja in odposlal je takoj vojake, da privedejo morilca pred umirajočega kneza. Ko je ta stopil v sobo, obrne se kralj k njemu ter mu reče, kazoč na ranjenega kneza: „To je mož, katerega si hotel umoriti. Za to zaslužiš smrt; on pa, tvoja žrtev, prosi za tvoje življenje. Radi njega naj ti bode; poklanjam ti življenje! Sedaj mi pa povej, kaj bi naredil ti vzpričo tolike velikodušnosti in ljubezni, ako bi knez ozdravel!“ Morilec odvrne z zlobno ravnodušnostjo: „Še enkrat bi ga umoril! — Podobno govori grešnik ne sicer z jezikom, pač pa s srcem in dejanjem, ako s smrtnim grehom tistega razžali, ki je umrl za grehe sveta in ki je še umirajoč na križu odpustil morilcem.“ Glejte, kaj se godi dan za dnem v človeških srcih! pravi slavni propovednik Bourdaloue, ko govori o vpitju Judov: Križaj ga; proč z njim; izpusti nam Barabo! Glejte, kaj se godi v vašem in mojem srcu vsakrat, kadar se pogreznemo v grehe, kateri povzročé smrt Jezusa Krista, pa tudi smrt naših duš! Glejte, kaj premore veličina in število naših grehov! Pač vem, da vpijemo ter se ne izražamo z jezikom na tako žaljiv način; a vem, da govori tudi srce in neki notranji glas, ki taisto pove.“

Slednjič: akoravno ne more sedaj noben greh več prizadeti Odrešeniku nobene bolečine, vendar ga onečašči in razžali. Nečast in razžalitav nista omejeni na čas in kraj; segata od zemlje prav do prestola božjega v nebe-

ških višavah. Ako sprožim v jezi puščico proti srcu svojega prijatelja, a pušica ne potere železnega oklepa, katerega ima prijatelj na sebi, nisem ga sicer ranil telesno, pač sem ga pa razžalil in sicer tako močno, da utegnem poplačati to s smrtjo. Kakor nečasti greh Boga, tako tudi Krista; kakor razžali očeta, prav tako tudi sina.

Seveda ne moremo popolnoma zadostiti božjemu srcu za vse razžalitve, kajti vsak smrtni greh je neskončno žaljenje Boga, vse naše zasluge pa imajo le končno vrednost. Vendar pa vidi presv. Srce našo dobro voljo. Akoravno ne more malo dete poravnati sramotne žalitve, ki jo je učinilo svojemu očetu, vendar se privije k njemu in ga poljubi na lice in oče pritisne hvaležen svoje dete k sebi in zdi se, kakor da ga je detinstva ljubezen odškodovala za vso krivico.

Skušajmo torej tudi mi, ako se hočemo prištevati častilcem božjega Srca Jezusovega, da zado- stimo žaljenemu Srcu po svojih močeh. Prosimo je v goreči molitvi odpuščanja za svoje grešne bližnjike, spolnujemo v ta namen vestno svoje dolžnosti, pre- našajmo vdano vse trpljenje in težave. Najbolj pa zado- stimo presv. Srcu, ako mu prav pogosto darujemo spravno sv. obhajilo; najbolj se priporoča prejemanje sv. zakramentov v čast najsvetejšemu srcu vsak prvi petek v mesecu. Ako bodemo tako delali in pobožno opravljali druga dobra in izveličalna dela v spravo za grehe in ža- litve, ki se dogajajo najsv. Srcu, smemo pričakovati najlepšega plačila. Brisal nam bode solze in nas to- lažil: „Kakor ljubinka mati svojega otroka, tako vas bodem tolažil jaz, in v Jeruzalemu bodete potolaženi.“ (Iz. 66, 13.)

N.

Namen za mesec november 1900.

b) Posebni nameni:

- 1.) **Vsi svetniki.** Slovensko. Misijoni v paganskih deželah. Pomnoženje dobrih duhovnikov. Bavarsko.
- 2.) **Verne duše.** Uboge duše v vicah. Bolniki. Vdove in sirote.
- 3.) **Sv. Pirmin.** Nemški katoličani. Ljudski misijoni. Za- slepljeni družinski očetje.
- 4.) **Sv. Karol Beromej.** Škofje in duhovniki. Katoličani v Švici. Pobožnost Srca Jezusovega v deških semeniščih.
- 5.) **Sv. Ocharija in Elizabeta.** Družine. Krščanska vzgoja otrok. Jedinost in blagoslov v zakonskem stanu.
- 6.) **Sv. Leonard.** Kmetški stan. Dobri posli. Kat. vodi- telji ljudstva.
- 7.) **Sv. Engelbert.** Značajnost v moškem svetu. Odstra- nitev sovraštva. Pospesevalci pobožnosti Srca Jezusovega.
- 8.) **Sv. Bogomir.** Katoliško plemstvo. Vzgojevališča. Verski odpadniki.

N.

Listek.

Deleta v smedkarnicah ali užigalnicah so na slabem. Veliko ter velikokrat duševno na slabem. Ona pa, ki se drži, trdno drži lepega vedenja — ona je vredna našega poštovanja. Da, tudi junaških narav bi nam ne bilo nemogoče dobiti v tobakarnah, sploh v tovarnah. A recimo, da je brez nevarnosti tu za dušo, vselej in povsod pa je dolgourno bi- vanje v takem zelo opojnem vzduhu za ženska pljuča telesno nevarno. Tu se cimi kal za jetiko: smrtne listine navadno pomladi in jeseni ti spričujo

istinitost naše trditve. — V nemškem Gradci je „to- varna za izdelovanje užigalic“ za 300 delalek pro- storna. A Nemka ne vstopi nobena: čemu se nad- človeško mučiti, mislijo Nemke in pa za tako mal zaslužek. Zato vrejo tje uboge Slovenke in delajo 12 dnevni ur za 25, največ za kakih 40 – 45 kr. na dan. Ker je to v dragem Gradci premalo, jamejo koj koj hirati zdravstveno in posledicem tega tudi npravno. Tu bi lahko ugledal objokanih revic, ki so verjele slepilnim omamam in došle v Gradec. Sedaj pa nimajo toliko, da bi se prisluženim denarjem vr- nile domu. Za potnino domu pisati jih je sram; do- biti je pa tu na tujem — kje? Pri sodišči pravice si iskati radi premale mezde si pa ne morejo — saj ne znajo nemški. Dobrohoteči listi zato prosijo, naj opozorimo naš ljud teh silnih razmer, kot so n. pr. v J. Krepesch-evi tovarni za užigalice v Gradci. — Slovenci, nemškega Gradca se sploh čuvajte; čuvajte se sosebno ve Slovenke. Služite si raje na deželi zadosti črnega kruha, nego premalo belega v Gradci. Saj Vam koncem ostane vendar več de- narja in več nedolžnosti. — Čuvajte se Gradca!

Škofijska kronika.

Premilostni gosp. knežskof dr. Anton Bonaventura je delil zakrament sv. birmel. 1900 od 11.—20. maja: po kameniški dekaniji: v Dobu birmancev 113, na Goričici 106, v Kameniku 241, v Tu- njicah 54, v Stranjah 140, v Gozdu 87, v Mekinjah 93, na Selih 111, v Nevljah 95, v Komendj 227; od 25.—31. maja: v Šmartinem 160, v Zgornjem Tu- hinju 165, v Špitaliču 115, v Motniku 93, na Vranji Peči 76, na Rovih 32, v Radomljah 43, na Holmcu 48; vseh skupaj je bilo birmancev v kameniški de- kaniji 2001. — 3. in 4. junija je bilo birmanih v ljubljanski stolnici 1598 5 junija v Horijulu 262. — V loški dekaniji je bila birma: 11. junija v Stari Loki 152, 12 v Zalem logu 49, 13. v Sorici 95, 14 v Železnikih 97, 15. v Bukovšici 33, 16. v Dražgošah 29, 17. v Selcih 223, 18. v Št. Lenartu 46, 19. v Javorijah 61, 20. v Poljanah 175, 21. v Ra- tečah 53, 25. na Trati 109, 26. v Novi Oselici 107, 27. v Stari Oselici 58, 28. v Leskovici 71, 29. v Ško- fiji Loki 285, 30. v Žabnici 78. V loški dekaniji je bilo torej 1721 birmancev. V Vodicaah je bila birma 12. julija 246, 15. julija na Črnem Vrhu nad Pol- hovim Gradcem 104; 12. avgusta v Lučinah 99, 15. na Brdu 95 v Zlatem Polju 82, 17. v Ihanu 51 — V kočevski dekaniji je bila birma od 19. avgusta do 3. septembra. Birmancev je bilo v Gotenici 81, v Borovcu 135, na Reki 253, v Fari pri Kostelu 269, v Osilnici 143, v Banjiloki 161, na Zdihovem 63, v Mozeljnu 314 v Spodnjem Logu 90, v Starem Trgu (dekanije semiške) 289, v Nemški Loki 115 v Koprivniku 223, v Starem Logu 259, v Polomu 87, pri Stari Cerkvi 563, skupaj 3.045 — V cirkniaški dekaniji je bila birma od 16.—27. septembra. Bir- mancev je bilo: v Cirknici 493, v Begunjah 152, pri Sv. Vidu 232, v Grahovem 167, v Starem Trgu 720, na Babinem Polju 192 na Blokah 371, pri sv. Tro- jici 133, na Studenem 111, na Uncu 45, skupaj 2.519 Letos je bilo torej 11.823 birmancev.

— s —